

Komjáthy tűzszekere

Az Illés szekerén című Ady-verset a harmincas évek fiatal írói, Csuka János és Illés Sándor helyezték a temerini Illés-napi rendezvények hunyorgó lámpafényébe – ha jól emlékszem a valamely barnuló újságlapon olvasott régi hírre, az akkor még igencsak pályája elején járó temerini író a kiválasztottság jég-útjain ég felé törő művészi sors költői látomását el is szavalta a közönségnek. Hogy aztán az esti operettre váró derék pergácsiaknak volt-e léttapasztalatuk és fülük meghallani Ady Endre individualista üzenetét, vagy sem, ezt ma már lehetetlen eldönteni. Annyi bizonyos, újabb időkben is gyakran halljuk Temerinben, hogy „*Az Úr Illésnént elviszi mind, / Kiket nagyon sujt és szeret*” – legutóbb épp a régi temerini, járeki megszöregi (mellesleg szakmailag igen figyelemre méltó) falvédők kiállítás-megnyitóján, és e tényen szerintem a költő asztrálszelleme lepődött meg a legjobban. Változnak az idők...

1908-ban a világ még telve volt a közösségi és egyéni megváltás ige-hirdetőinek zsolozsmahangjaival, és azok egyik-másik fájdalmasan szép szólamát Ady Endre fogalmazta meg a legbizarrabbul, témáival, motívumaival nem egy esetben 19. századi elődeit követve.

Például Komjáthy Jenőt (1858–1895), akinek sötét tónusú líráját mellesleg a mi Kováts Antalunk is kedvelte, s tán próbálta követni is.

Komjáthy 1891-ben *Csak tartsatok...* címmel tizennégy négysoros strófából álló költeményt szentelt a költői meg nem értettség érzésének, mely művészi magasságokba törő énje, és a kiszáradt lelkű, lagymatag világ közönségessége, a kicsinyes „többiek” ellentétének. A probléma, bár nem új, jellegzetesen modern, s majd költők sokasága – Ady is – szenved tőle. De ami számomra ezúttal érdekes, Komjáthy – Adyéhoz képest – pátoszos költői látomásában is megjelenik az ószövetségi próféta toposza:

*Ki látott járni pompafényben
A zúgó tengerek fölött?
Közületek ki látta lelkem,
Midőn a napba öltözött?*

*Ki látta színem változását,
Midőn a lélek elragadt?
Ez elcsigázott, gyöngye testen
Ki látott nőni szárnyakat?*

*Ki látott engem tűzszekéren
Mint a prófétát egykoron?
Illést se látta minden ember,
Csak az, ki lélekben rokon.*

*Kő sebzi, túske vérzi lábát,
Ki mindig fölfelé tekint,
És lábaim a földet érik,
Bár fejem az éterbe ring.*

Mint ahogyan a „Ki látott engem” kérdésében megbúvó küldetés- és kiválasztottság-tudat is ott visszhangzik, nem csak a hasonló című 1913-ban írt költeményben, de Ady Endre egész opusában.